

Kyösti Svart
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi YAMK
Opinnäytetyö, 2023

ROMANIHUOLTAJIEN KOKEMUKSIA LASTEN- SUOJELUN ASIAKKUUDESSA JA ROMANI- PERHETYÖSTÄ

TIIVISTELMÄ

Kyösti Svart

Romanihuoltajien kokemuksia lastensuojelunasiakkuudessa ja romaniperhetyöstä

39 sivua ja 3 liitettä

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi YAMK

Osallisuuden edistäminen ja sosiaalinen kuntoutus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Romano Missio ry:n romaniperhetyön kanssa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, että miten romanihuoltaja on kokenut oman perheensä asiakkuuden lastensuojeluasiakkuuden aikana ja sitä, että miten romanihuoltaja on nähnyt romaniperhetyön mukanaolon lastensuojeluasiakkuuden aikana. Tutkimuksen tulosten perusteella esitetään romanihuoltajien kokemuksia lastensuojeluasiakkuudesta sekä romaniperhetyön mukanaolon hyödyistä ja merkityksistä lastensuojeluasiakkuuden rinnalla.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa aineisto kerättiin käyttäen puolistrukturoitua teemahaastattelua. Haastateltavina oli viisi Romano Missio ry:n perhetyön romanitaustaista huoltajaa. Tutkimuksen haastatteluaineisto on analysoitu aineistolähtöisesti.

Tutkimustulokset osoittavat, että romanihuoltajat ovat kokeneet puutteelliseksi vuorovaikutuksen lastensuojelun työntekijöiden taholta kohtaamisen, kuulemisen ja luottamuksen rakentumisen alueilla. Tulokset osoittavat romaniperhetyön tuovan ja vahvistavan henkistä ja sosiaalista tukea romanihuoltajille. Romanihuoltajat kokivat tulevansa vahvemmin kuulluksi ja luottamuksen rakentumisen helpommaksi, kun työskentelyssä oli romaniperhetyö mukana. Romaniperhetyö vaikutti myös ymmärryksen lisääntymistä asiakkuuden aikana, kun ammatillinen romanikulttuuriosaaminen tuli osaksi työskentelyä

Asiasanat: osallisuus 1, lastensuojelu 2, romaniperhetyö 3, perhetyö 4, romanikulttuuri 5

ABSTRACT

Kyösti Svart

Roma custodians' experiences on child welfare customership and Roma family work

39 pages and 3 appendices

Spring 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Master's Degree in Social Services and Health Care

Master of Social Services

MA Promotion of social inclusion and social rehabilitation

This thesis was carried out in collaboration with the Roma family work of the Romano Missio ry. The purpose of this thesis was to study how a Roma custodian experienced the customership of his or her own family during the child welfare customership and how he or she perceived the presence of the Roma family work as part of the child welfare customership. Based on the results of this research, experiences of Roma custodians on the child welfare customership are presented together with the benefits and significance of the Roma family work as part of the child welfare customership.

This thesis was carried out as a qualitative research. The material for it was gathered in semi-structural theme interviews with five Roma backgrounded custodians in the family work of the Romano Missio ry. The interview material was analyzed with a data-driven content analysis.

The results of this thesis show that there is a need for better interaction with Roma custodians and child welfare workers in the areas of encountering, being heard and building trust. The results also show that Roma family work provides Roma custodians with and strengthens their mental and social support. With Roma family work involved, Roma custodians felt they were being heard better and it was easier to build trust. Mutual understanding was increased during the customership with Roma family work providing professional knowledge of the Roma culture.

Keywords: participation 1, child welfare 2, roma family work 3, family work 4, roma culture 5

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 NÄKÖKULMIA LASTENSUOJELUTYÖHÖN	4
2.1 Lastensuojelu	4
2.2 Lastensuojelun perhetyö	5
2.3 Romaniperhetyö.....	6
3 ROMANIT SUOMESSA JA YHTEISTYÖKUMPPANI	7
3.1 Romanien historia Suomessa.....	7
3.2 Romanikulttuuri	10
3.3 Yhteistyökumppani Romano Missio ry	11
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	12
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	13
5.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa	13
5.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä ja aineiston kerääminen	13
5.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	15
6 TUTKIMUSTULOKSET	17
6.1 Vuorovaikutus ja kohtaaminen	17
6.2 Vuorovaikutus ja kuulluksi tuleminen.....	19
6.3 Vuorovaikutus ja luottamus	20
6.4 Romanikulttuurinen osaamisen merkitys.....	22
6.5 Henkinen ja sosiaalinen tuki	23
6.6 Romaniperhetyö osallisuuden rakentajana	24
6.7 Yhteenvedo	27
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	28
8 POHDINTA.....	31
LÄHTEET	36
LIITE 1	40

LIITE 2	43
LIITE 3	45

1 JOHDANTO

Lastensuojelun asiakuudessa huoltajan näkökulmasta on tärkeä tulla kuulluksi ja kohdatuksi, jotta osallisuus asiakkuudessa toteutuu ja luottamus pääsee rakentumaan. Luottamus mahdollistaa tavoitteiden asettamiseen ja yhteisen päätöksen menetelmistä, joilla tavoitteet saavutetaan.

Tässä tutkimuksessa keskitytään romanitaustaisen huoltajan kokemuksiin lastensuojeluasiakkuudessa sekä siihen, miten romaniperhetyöntekijän työskentely on muuttanut romanihuoltajan kokemusta asiakkuudesta.

Tutkimuksessa on tarkoituksena selvittää, että millaisia kokemuksia romanihuoltajille on lastensuojeluasiakkuudesta ja romaniperhetyöntekijöiden työskentelystä asiakkuuden aikana. Tutkimuksen johtopäätösten mukaisesti teen kehittämissuosituksen Romano Missio ry:lle romaniperhetyöntekijän palvelutarjonnan kehittämisestä ja näkyväksi tekemiseksi. Lisäksi tutkimusten tulosten perusteella informoidaan lastensuojelun työntekijöitä romaniperhetyön mahdollisuuksista tukea lastensuojelun asiakkuutta ja romanihuoltajaa.

2 NÄKÖKULMIA LASTENSUOJELUTYÖHÖN

2.1 Lastensuojelu

Lastensuojelua ja sen sisältöä ohjaa ja määrittää lastensuojelulaki, jonka tarkoituksena on taata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lapsen vanhemmilla ja huoltajilla on vastuu lapsen hyvinvoinnista niin, että lapselle turvataan tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Vastuuviranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia kasvatustehtävässä ja pyrittävä mahdollistamaan perheelle tarpeellinen apu tarpeeksi varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun

piiriin. Lastensuojelun täytyy tukea vanhempia ja huoltajia lapsen hoidossa, kasvatuksessa ja huolenpidossa tarjoamalla tarvittavia palveluita ja tukitoimia. (L 417/2007.)

Sosiaalihuoltolaki kulkee tiukasti lastensuojelulain rinnalla lastensuojelussa ja sosiaalihuoltolain tarkoituksena on muun muassa vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta, turvata tarpeenmukaiset sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät ja ylläpitävät toimenpiteet. Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä sekä turvata asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalipalveluissa. Lain tarkoituksena on myös parantaa yhteistyötä sosiaalityön eri toimijoiden välillä. Sosiaalihuoltolain mukaan on kiinnitettävä huomiota siihen, että toimintatavat ja toimenpiteet turvaavat muun muassa asiakkaan ja hänen läheistensä hyvinvoinnin, mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissa, luottamuksellisen asiakassuhteen sekä huomioimaan kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan. Asiakkaalle tulee tarjota tarpeisiin nähden oikea-aikainen, oikeanlainen ja riittävä tuki ja palvelu. (L 1301/2014.)

Lastensuojelussa on toimittava hienovaraisesti ja ensisijaisesti tulee käyttää avoimuuden tukitoimia, mikäli lapsen etu sen sallii. Avohuollon tukitoimia tulee tarjota heti, kun lastensuojelutarve on todettu ja niiden tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä, tukea ja vahvistaa vanhempien ja huoltajien kasvatustaitoja ja -mahdollisuuksia. Avohuollontukitoimet ovat muun muassa lapsen kuntoutusta tukevia hoito- ja terapiapalveluita, tehostettu perhetyö ja perhekuntoutus. Lapsi on otettava huostaan ja hänelle on järjestettävä sijaishuolto silloin, kun puutteet huolenpidossa ja kasvuolosuhteissa vaarantavat vakavasti lapsen terveyttä tai kehitystä, lapsi vaarantaa itse terveyttään ja kehitystään tai tekee muun kuin vähäisenä pidettävän rikoksen. (L 417/2007.)

2.2 Lastensuojelun perhetyö

Perhetyö on sosiaalihuoltolain määrittelemä palvelu ja se ei vaadi lastensuojeluasiakkuutta. Lastensuojelun asiakkaana oleva lapsi perheineen ovat oikeutettuja

sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön tai lastensuojelulain oikeuttamaan tehostettuun perhetyöhön. Perhetyö on asiakasta lähelle tuotu ja perheen voimavaroja tukeva työskentelymuoto. Perhetyö on arjen apua ja psykososiaalisen tuen yhdistämistä, jossa lapsen edun turvaaminen on keskeistä. Perhetyöllä voidaan ehkäistä myös lastensuojelun tarvetta. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2020.) Perhetyöllä tuetaan hyvinvointia sosiaaliohjauksen keinoilla tavoitteena vahvistaa perheen ja sen jäsenten voimavaroja sekä keskinäistä vuorovaikutusta (L 1301/2014).

Perhetyön kohteena on tuen ja avun tarpeessa olevia erilaisia perheitä, hyvinvointia ja kriisiytyneitä perheitä. Perheen tilanne voi suuresti vaihdella perhetyön aikana. Perhetyössä asetetaan perheen yksilöllisen tilanteen mukaisesti työskentelylle tavoitteet, jotka määrittyvät perheen tilanteen mukaisesti. Työskentelyyn kuuluu tuen tarpeiden tunnistaminen ja tuen tarjoaminen ennen kuin ongelmat kärjistyvät ja muuttuvat pysyviksi. Työskentelyssä pyritään tukemaan ja vahvistamaan perheen voimavaroja niin, että perhe selviytyy itsenäisesti arjessa, osaa hakeutua ajoissa palvelujen piiriin ja perheen hyvinvointi lisääntyy. Perhetyössä keskeistä on asiakaslähtöisyys, jossa perheen tarpeita ja toiveita kuullaan sekä kunnioitetaan perheen itsemääräämisoikeuksia ja ihmisyyttä. Perhetyö rakentuu kin perheen ja sen jäsenten arvojen, kokemusten, merkitysten ja käytössä olevien voimavarojen pohjalle. Tämä edellyttää perhetyöntekijältä paneutumista perheen arkeen sekä eri jäsenien toimintaan ja asioista ajatteluun. (Järvinen ym., 2012, s. 15–23.)

2.3 Romaniperhetyö

Romaniperhetyössä toimitaan romanikulttuurilähtöisesti niin, että asiakkaan kulttuurin nouseviin erityispiirteisiin vastataan pääosin romanitaustaisen työntekijän työskentelyllä. Romaniperhetyötä tehdään yksilö- ja parityönä niin, että ainakin toinen työntekijöistä on romanitaustainen henkilö. Romaniperhetyötä toteutetaan muun muassa Veera-työmallilla. Siinä romanitaustainen työntekijä toimii monikulttuurisella ja romanilähtöisellä työotteella. (Kara & Åkerlund, 2020, s. 37.)

Veera-perhetyömalli on kehittynyt Eväitä Arkeen – romaniperhetyöprojektin kautta, kun tavoiteltiin romaniperhetyöhön menetelmää, jolla voitaisiin mahdollistaa romaniperheille kulttuurisensitiivistä tukea elämänhallintaan. Veera-malli on neljä askeleinen ohjelma, jonka askeleet toteutetaan 12 viikon aikana romaniperheelle. Askeleiden aikana käytetään eri sosiaalialan menetelmiä, kuten esimerkiksi sosiaalista verkostokarttaa, tunnekortteja, huoli puheeksi – menetelmää, toiminnallisia ja luovia menetelmiä sekä vanhemmuuden roolikarttaa. Romaniperhetyöntekijän tavoitteena on käyttää työvälineitä- ja menetelmiä asiakaslähteisesti. (Kara & Åkerlund, 2020, s. 46–48.)

Asiakkaan ja romaniperhetyöntekijän yhteinen etninen tausta auttaa rakentamaan luottamusta asiakkaan ja työntekijän välille romaniperhetyön kokemuksen mukaan. Asiakkaan ja työntekijän yhteinen tausta tukee perheiden haasteiden käsittelyä ja työntekijä ymmärtää ja kykenee ottamaan huomioon aidosti kulttuurin tuomia haasteita ja vahvuuksia asiakkaan tilanteessa. Romaniperhetyön tavoitteena on vahvistaa elämänhallintataitoja tilanteissa, joissa perheen voimavarat ovat alentuneet tai alentumassa. Romaniperhetyötä tehdään sosiaalialan lainsäädäntöä ja eettisiä periaatteita noudattaen. (Kara & Åkerlund, 2020, s. 38.)

3 ROMANIT SUOMESSA JA YHTEISTYÖKUMPPANI

3.1 Romanien historia Suomessa

Romaneilla on Suomessa yli 500-vuotinen historia, sillä ensimmäiset romanit saapuivat 1500-luvulla Suomeen Baltian ja Ruotsin kautta. Suomi kuului tuolloin Ruotsin kuningaskuntaan ja Ruotsi-Suomessa oli kielteinen suhtautuminen romaneihin. Silloisen lain mukaan Ruotsi-Suomessa tavatut romanit sai hirttää ja heiltä kiellettiin muun muassa kirkolliset palvelut ja sairaanhoito. Suomen siirtyessä Venäjän vallan alle 18-vuosisadalla valtiovallan tavoitteena oli romanien

sopeuttaminen. Yleinen mielipide oli 19- vuosisadan alussa, että romanit tulee sulauttaa valtaväestöön. Tätä pyrkimystä tuettiin romanilasten huostaanotoilla ja romanilasten sijoituksilla lastenkoteihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2004.)

Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917 ja uuden perustuslain puitteissa romanit saivat Suomen kansalaisuuden sekä samat oikeudet ja velvollisuudet muiden Suomen kansalaisten kanssa (Suomen Romanifoorumi, i.a.; Sosiaali- ja terveysministeriö, 2004). Perustuslailliset oikeudet eivät kuitenkaan toteutuneet käytännössä, sillä romanien syrjintä jatkui edelleen yhdessä sulauttamisyrittöiden kanssa. Syrjintä yhdessä teollisen vallankumouksen ja elinkeinorakenteen muutoksen kanssa ylläpitivät sosiaalista ja taloudellista huono-osaisuutta toimeentulokeinojen vähetessä. (Suomen Romanifoorumi, i.a.; Romano Missio ry, i.a.) Suomeen sotiin osallistuminen vuosina 1939–1945 vuosina vahvisti romanien identiteettiä suomalaisena ja Suomen romanit katsovat olevansa suomalainen kansallinen vähemmistö (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2004). Uudet toimeentulokeinot olisivat edellyttäneet koulutusta ja vastavuoroisesti romanien keskuudessa koulu koettiin usein uhkaksi romanikulttuurin säilymiselle. Koulun tavoitteena oli sosiaalistaa lapset suomalaiseen yhteiskuntaan, missä romanikulttuurilla ei ollut tilaa. Tämän lisäksi romaneilla oli paljon asunnottomuutta, mikä pakotti heidät liikkeelle. Yhdessä asunnottomuuden ja alkeellisten olosuhteiden kanssa koulunkäynti oli poissuljettu vaihtoehto. (Suomen Romanifoorumi, i.a.)

Uusien toimeentulokeinojen hankkiminen olisi vaatinut koulutusta ja sitä romaneilla ei vielä silloin ollut. Koulu koettiin uhaksi eikä niinkään mahdollisuudeksi. Koulu uhkasi romanikulttuurin säilymistä, koska koulun virallisena tavoitteena oli lasten sosiaalistaminen suomalaiseen yhteiskuntaan, jossa romanikulttuurilla ei ollut sijaa. Toisaalta romaniväestön asunto- ja muu sosiaalinen tilanne oli oleellisesti heikentynyt toimeentulolähteiden kaventuessa, ja koulunkäynti alkeellisista oloista tai täysin asunnottomana oli mahdotonta. (Suomen Romanifoorumi, i.a.)

Toinen maailman sota vahvisti romaheihin jo ennestään vahvasti vaikuttavaa huono-osaisuutta, sillä Suomen romaneista noin kolmannes asui silloisessa Viipurin läänissä, ja he joutuivat yhdessä muiden suomalaisten kanssa vetäytymään miehitetiltä alueilta eri puolelle Suomea. Näin silloisista Suomen romaneista

suuri osa kuului Siirtoväen huollon keskuksen piiriin, jossa aloitettiin tavoitteellinen kampanja romanien pakkotyöllistämiseksi. Siirtoväen huollon keskuksen johtaja ja kansanedustaja Urho Kekkonen leimasi lehtihaastattelussa romanit työtä karttavaksi ja toimettomaksi ryhmäksi muiden ahkerien kantasuomalaisten rinnalla. Romanit nähtiin ihmisryhmänä soveltumattomiksi säännönmukaisen työsuhteeseen ja näin valtioneuvoston komitean suunnitelman mukaisesti piti perustaa erityistyöleirejä, joissa eduskunnan hyväksymän erikoistyöleirilain puitteissa heitä otettiin kiinni lähettäväksi työleireille. Erikoistyöleirilaista huolimatta romanit puolustivat Suomea muiden suomalaisten rinnalla. Pakkotyöleirit ja Suomen palveleminen sodassa nostivat romaneissa ristiriitaisia ajatuksia, jotka koettiin syvästi eriarvoisuutena ja epäoikeudenmukaisuutena. Romanit jäivät lähes kokonaan vaille siirtolaiskarjalaisille annettuja huoltotoimenpiteitä yhdessä sen kanssa, että joutuivat syrjinnän kohteeksi sodan aikana ja sodan loputtuakin. Tämä ajoi romanit äärimmäiseen köyhyyteen ja kurjuuteen slummeihin isojen kaupunkien lähistöllä. Romaneja paneteltiin mustalaisuuden takia ja näin heitä ei nähty apua tarvitseviksi kansalaisiksi. (Siltanen, 2015.)

Romanien kokemaa syrjintää lastensuojelullisesta näkökulmasta on toteutettu silloisen Mustalaislähetyksen, nykyiseltä nimeltään Romano Missio ry, lastenkodeissa, jotka olivat rasistisen assimilaatiopolitiikan työkaluja ja puhutaan jopa lapsiin kohdistuneista ihmisoikeusloukkauksista. Tiettyinä ajanjaksoina arvellaan jopa joka toisen romanilapsen ollen vähintään osan vuotta lastenkodissa ja lastenkoteja oli Etelä-Suomessa useita sekä yksi pohjoiskarjalan Valtimolla. Muun muassa raha-automaattiyhdistys rahoitti yhden lastenkodin rakennushankkeen, joka oli Sipoon Martinkylässä oleva Kotimäen lastenkoti. (Grönfors, 2012, s. 241–242.) Valtioneuvoston ja viranomaisten toimesta järjestettiin toimikuntia ja komiteoita, jotka olivat romanikysymysten edessä koulutuksen, kielen ja sosiaalisuuden saralla. Huoltolaki muuttui eduskunnassa niin, että kunnat saivat lastensuojelukuluista ja romanien huoltoavustuksesta puolet valtiolta. Tämä vaikutti 1950–1970 vuosikymmenten aikana Mustalaislähetyksen lastensuojelutoiminnan lisääntymiseen uusien romanilasten sijoitusten myötä niin, että perustettiin uusia lastensuojeluyksiköitä. (Hedman, 2012, s. 251–253.) Assimilaatioyritykset näkyivät lastenkodeissa niin, että romanilapsia pakotettiin luopumaan kaikesta, mikä yhdisti heitä omaan kulttuuriin. Tämä tuotti lastenkotitaustaisille romaneille

haasteita identiteetin rakentumisella sekä integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. (Grönfors, 2012, s. 243–245.)

3.2 Romanikulttuuri

Romanikulttuuri on kansainvälinen kulttuuri, jossa on alueellisia eroavaisuuksia. Suomen romanien kulttuuri on säilynyt hyvin yhteiskunnan taholta tulleista assimilaatioyrityksistä ja suomalaisesta homogeenisestä yhteiskunnasta huolimatta. Kun puhutaan romanikulttuurista, niin on hyvä muistaa, että romanikulttuurissa on alueellisia sekä suku-, perhe- ja henkilökohtaisia eroja Suomen sisällä. (Suomen Romanifoorumi, i.a.)

Romanikulttuurissa keskeisessä asemassa on hyvät käytöstavat ja vanhempien ihmisten kunnioittaminen on romanikulttuurin keskeinen kulmakivi. Tämä näkyy keskinäisessä kanssa käymisessä ja sitä osoitetaan monin eri tavoin, muun muassa vanhemmat ihmiset asetetaan etusijalle ruokailussa, heitä kuunnellaan ja keskustellessa keskustelun sävy on kunnioitettava. Romani osittaa myös tyypillisellä romanipukeutumisella kunnioitusta vanhemmille ihmisille. Romanit pyrkivät hoitamaan vanhuksensa itse niin pitkään kuin se on mahdollista terveydellisistä syistä. (Romano Missio ry, i.a.)

Romanien tapakulttuuri ohjaa romaniyhteisössä vuorovaikutusta ja käytöstä niin sosiaalisissa tilanteissa kuin arjen toiminnoissa, erityisesti silloin kun yhteisön jäsen elää kulttuurissa ja sen sisällä. Kulttuurissa ja sen sisällä elämisellä tarkoitetaan sitoutumista ja kunnioitettavaa suhtautumista romanitapoihin. Sitoutuminen ja kunnioitettava suhtautuminen romaniperinteisiin mahdollistaa silti laajasti eritasoisista sitoutumista romanitapoihin, kunhan vuorovaikutus ja käyttäytyminen on toista huomioivaa ja kunnioitettavaa. Kunnioitettava tapakulttuuri näyttäytyy vuorovaikutuksessa ja toiminnassa korostuneesti eri sukupolvien ja sukupuolien välillä sekä vanhemman ihmisen kunnioitavassa kohtaamisessa. (Soraja Lindgren, romanikulttuurin ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 16.5.2023.)

Romanien perhekäsitys on laajempi kuin perinteinen suomalainen perhekäsitys, sille romaniperheeseen kuuluu vanhemmat, lapset, isovanhemmat, sedät ja tädit sekä serkut ja mahdollisesti muita sukulaisia. Romaniperheissä ajateltiin ja ajatellaan usein, että mies on perheen pää, jonka vastuulla on ollut perheen toimeentulo ja nainen on perheen sydän, joka huolehtii perheen ja kodin hyvinvoinnista. (Kara & Åkerlund, 2020, s. 35–36; Boelius, 2017, s. 8–9.) Romanikulttuurissa lähisuku osallistuu suvun lasten kasvatukseen ja erityisesti isovanhempien merkitys lasten kasvatuksessa on merkittävä (Romano Missio ry, i.a). Romani-kulttuuri on hyvin yhteisöllinen kulttuuri, jossa toisistaan pidetään huolta, mutta on hyvä muistaa, että myös romanikulttuurissa on yksinäisyyttä esimerkiksi sukulaisten puuttuessa tai ihmissuhdeongelmien myötä. Näiden seurauksena yksinäisyyttä voi olla muun muassa yksinhuoltajilla tai vanhuksilla. (Kara & Åkerlund, 2020, s. 35–36.)

3.3 Yhteistyökumppani Romano Missio ry

Yhteistyökumppani opinnäytetyössä ja -tutkimuksessa on Romano Missio ry, joka on valtakunnallinen sosiaalipalvelujärjestö. Romano Missio ry toimii kristillisellä arvopohjalla lastensuojelun, sosiaalialan, hengellisen työn ja koulutusalan palvelujärjestönä. (Romano Missio Ry, i.a.) Romano Missio Ry, aiemmalta nimeltä Mustalaislähetys Ry, on toiminut vuodesta 1906. Romano Missio Ry:n on perustanut hengellisen näyn innoittamana Oskari Jalkio. Ja Romano missio Ry on tukenut sekä parantanut romanien elämää monilla aloilla olemassa-olonsa aikana. (Romano Missio Ry, i.a.)

Romano Missio Ry:llä on lastensuojelutyöstä yli sadan vuoden kokemus. Romano Missio Ry on historiansa aikana ylläpitänyt monia lastenkoteja ja parhailaankin toiminnassa on Päiväkummun lastenkoti, joka on Romano Missio Ry:n omistama (Romano Missio Ry, i.a.). Romano Missio Ry on hallinnoinut joulukuussa 2020 päättyvää Eväitä arkeen -romaniperhetyöhanketta, jonka rahoittajana on toiminut Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (STEA). Hankkeen toiminta-alueena on Helsinki, Vantaa ja Espoo. Tämän lisäksi Romano Missio Ry

on tarjonnut ennen haketta ja tarjoaa edelleenkin perhetyötä asiakkaan oman yhteydenoton tai tarpeen pohjalta. (Romano Missio Ry, i. a.)

Lastensuojeluntyön lisäksi Romano Missio ry tekee muun muassa sosiaali- ja diakoniatyötä sekä vierailee pyydettyä oppilaitoksissa kertomassa romanikulttuurista. Edellä mainitun lisäksi Romano Missio ry:llä on käynnissä useampia hankkeita, jotka on kehitetty romanikentän asiakastarpeiden pohjalta. Hankkeita on viisi: Naisten Kulma – Rikostaustaisten naisten tukipiste -hanke, Arvokas elämä -hanke, Elämää sukupolvien takaa -hanke, Miesten vankilaprojekti -hanke ja Terne Apre – jalkautuva katutyö. (Romano Missio Ry, i. a.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämä opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Romano Missio ry:n romaniperhetyön kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, että miten romanihuoltaja on kokenut oman perheensä asiakkuuden lastensuojeluasiakkuuden aikana ja sitä, että miten romanihuoltaja on nähnyt romaniperhetyön mukanaolon lastensuojeluasiakkuuden aikana.

Saadun aineiston ja sen analyysin perusteella on tavoitteena tehdä kehitysehdotuksia Romano Missio Ry:lle ja sen yhteistyökumppaneille sekä arvioidaan romaniperhetyön merkitystä lastensuojeluasiakkuuden aikana. Romaniperhetyön arviointitulosten perusteella tehdään johtopäätökset romaniperhetyön mukanaolon hyödyistä ja merkityksestä lastensuojeluasiakkuuden rinnalla.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia kokemuksia romanihuoltajilla on lastensuojelun asiakkuudesta?
2. Miten romaniperhetyöntekijän läsnäolo on muuttanut romanihuoltajien lastensuojeluasiakkuuden kokemusta?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Opinnäytetyössä tutkitaan romanihuoltajien kokemuksia lastensuojeluasiakkuudesta ja romanihuoltajien kokemuksia romaniperhetyön vaikutuksesta lastensuojeluasiakkuuksiinsa. Koska opinnäytetyössä tutkitaan kokemuksia, niin oli luontaista valita tutkimusmenetelmäksi laadullinen tutkimus.

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan tutkia mitä tahansa ilmiötä, missä ei tarvita tilastollisia menetelmiä tai määrällisiä keinoja. Laadullisessa tutkimuksessa pureudutaan sanoihin ja lauseisiin sisältöineen, joista analysoidaan merkityksiä ja ymmärtämistä sanojen ja tekstin avulla. Laadullinen tutkimus kulminoituu tutkimustehtävän kautta lähestymistapaan, jolla opinnäytetyötä kirjoitetaan. (Kananen, 2014, s. 18–23.)

Laadullisessa tutkimuksessa täytyy aivan ensiksi tunnistaa, että mitä ilmiötä halutaan tutkia. Sen jälkeen tavoitellaan ymmärrystä ilmiöstä ja vastataan kysymyksen, että mistä ilmiössä on kyse. Laadullinen tutkimus tarjoaa mahdollisuuden saada syvälinen näkemys ilmiöstä, jota halutaan tarkastella. Laadullinen tutkimus mahdollistaa hyvän kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä niin, että kuvaus tapahtuu kokonaisvaltaisesti, ymmärrettävästi ja tarkasti. (Kananen, 2014, s. 16–17.)

5.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä ja aineiston kerääminen

Aineiston keruu menetelmäksi oli luonnollista valita puolistrukturoitu teemahaastattelu, koska tutkimuksessa tutkitaan romanihuoltajien kokemuksista lastensuojeluasiakkuudesta ja romaniperhetyön kokemuksista lastensuojeluasiakkuudessa, eli tutkimus toteutuu tiettyjen teemojen ympärillä. Puolistrukturoitu

teemahaastattelu mahdollistaa tiedon keruun niin, että sen perusteella on mahdollista tehdä tutkittavasta ilmiöstä luotettavia päätelmiä. On tärkeää muistaa, että haastatteluaineisto on tilannesidonnaista, joten aineistosta nousevia päätelmiä ei pidä liioitella. (Puusa & Juuti, 2020, s. 103–104; Sheppard, 2004, s.137.)

Haastattelun aineistonkeruu menetelmän vahvuus on, että siihen voidaan valita henkilöitä, joilla on kokemusta etukäteen tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelu menetelmänä on joustava, sillä se antaa haastattelun aikana mahdollisuuden suunnata tiedon hankintaa tutkimuskysymyksen suuntaan, kun haastattelijä esittää kysymyksiä. Joustavuus menetelmänä näkyy myös siinä, että haastattelijä voi tarvittaessa esittää tarkentavia kysymyksiä tai pyytää haastateltavaa selittämään sanomaansa. (Puusa & Juuti, 2020, s. 106–107.)

Teemahaastattelumenetelmän käyttö sopi huoltajien kokemusten tutkimiseen ja lähtee siitä ajatuksesta, että kaikkia yksilöiden kokemuksia, uskomuksia ja ajatusrakennelmia voidaan tutkia keräämällä tutkimusaineisto teemahaastattelulla. Teemahaastattelussa osa haastattelun lähtökohdista on päätetty ennen haastattelua ja näin tutkija kykenee kontrolloimatta ohjaamaan haastattelua. (Puusa & Juuti, 2020, s. 112.)

Ennen haastatteluja muodostin teemahaastattelun rungon ja haastattelukysymykset teemoihin. Teemat nousivat esiymmärryksestä ja teorian pohjalta tutkimusaiheesta. Se, että tutkijana itse tulen romanikulttuurin keskuudesta, tuo tutkimukseen etnografista otettaan niin, että tutkijana minulla on riittävä ymmärrys tutkittavan ilmiön keskeisistä elementeistä, ja ilmiöön vaikuttavista tekijöistä, ilmiön kokonaisuudesta, jotta teemahaastattelu onnistuu. Näin teoria ja esiymmärrys mahdollistivat teemahaastattelurungon kokoamisen, joka tuki tutkijaa haastattelutilanteessa.

Teemujen suunnittelu oli merkittävämpiä vaiheita tutkimusprosessissa, sillä juuri teemojen avulla myöhemmin jaoin ilmiötä osa-alueisiin niin, että merkityksiä ja sisältöä kyetään ymmärtämään esitettyjen kysymysten avulla. Aineiston analyysi teemojen mukaisesti edellyttää tarkastelua monista näkökulmista. Haastatteluissa käydään läpi kaikki valitut teemat, mutta muun muassa teemojen järjestys

ja kysymysten sanamuoto voi muuttua, sillä haastateltavien vastaukset ja verbaalinen ulosanti ovat erilaisia. Tutkijan osa vaihtelee haastattelussa aktiivisesta kuuntelijasta kannustajaan ja huomioiden esittäjään. Ajoittain tutkijan joutuu esittämään myös suoria kysymyksiä. (Puusa & Juuti, 2020, s. 112–113; Sheppard, 2004, s.138–139.)

Tutkimuksen haastatteluihin osallistuneet romanihuoltajat löydettiin yhteistyössä Romano Missio Ry:n perhetyön kanssa. Haastateltavana oli viisi romanitautista huoltajaa. Haastattelut oli alun perin tarkoitus toteuttaa henkilökohtaisissa tapaamisissa, mutta haastattelujen aikaan koronaepidemia oli hyvin voimakas ja koronaohjeistukset tiukat, joten haastattelut täytyi järjestää etänä puhelinyhteyksillä. Olin yhteydessä haastateltaviin puhelimitse ja sovin puhelinhaastatteluajan. Sovittuna ajankohtana soitin haastateltaville ja kävin lukemalla läpi laatimani tiedotkirjeen ja suostumuslomakkeen. Kaikki viisi haastateltavaa antoi suullisen suostumuksen haastatteluun. Haastattelut toteutin teemahaastattelurungon mukaisesti ja haastattelut nauhoitettiin.

Koska tutkimuksen haastatteluihin osallistui marginaalin marginaali, niin haastateltavien taustasta nostetaan esille mahdollisemman vähän. Tällä halutaan varmistaa haastateltavien tunnistamattomuus sekä turvata romanihuoltajien yksityisyys.

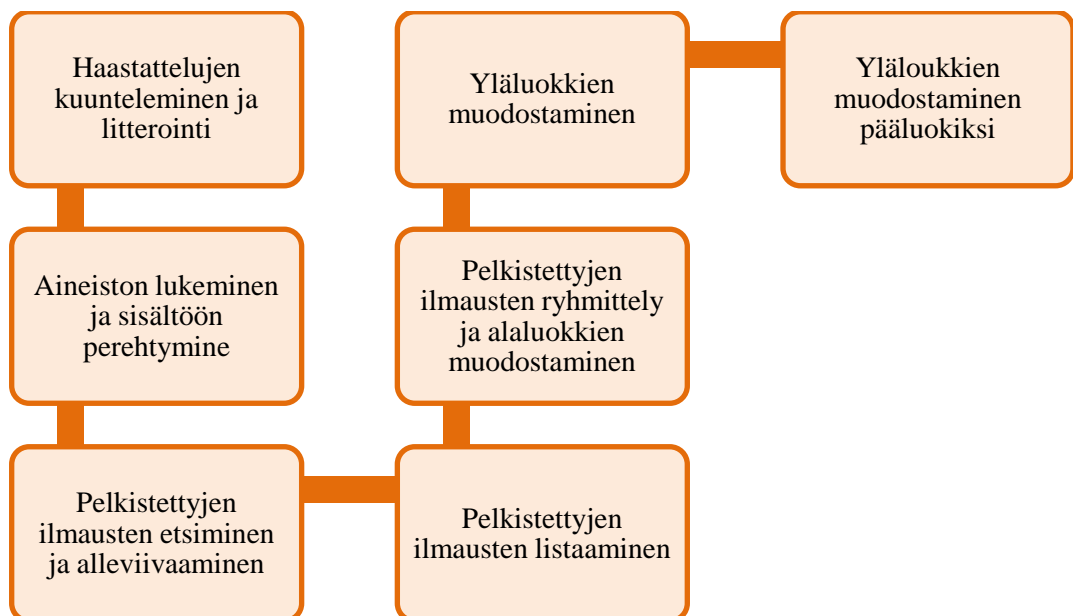
5.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Kerätty tutkimusaineisto on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti niin, että analyysiyksiköt ei ole ennalta sovittuja tai suunniteltuja. Tutkimusaiheesta aikaisemmin tehdyistä havainnoilla, tiedoilla tai teorialla ei pidä olla vaikutusta tai tekemistä analyysin toteuttamisella tai sen lopputulokseen, koska analyysi toteutetaan aineistolähtöisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 108–109.) Näin olleen perehdyin aineostoon lukien ja pelkistäen aineistoa.

Alleviivasin pelkistetyt ilmaukset, jonka jälkeen listasin ne ryhmittelyä ja alaluokkien muodostamista varten (kuvio 1). Alaluokkien muodostamisen jälkeen muodostin yläluokat, joihin muodostui vuorovaikutus ja romaniperhetyö. Yläluokkia kokoavalle luokalle annoin nimen osallisuus (kuvio 2).

Aineisto analysoidessani valitsin aineistolähtöisesti sisällönanalyysin kautta näkökulman luokitteluun. Olen käynyt tutkimusaineistoläpi löytääkseni ratkaisuja ja kyetäkseni tulkitsemaan aineistoa. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto luokitellaan aineiston sisällön mukaan (Kananen, 2014, s. 107–109). Aineistolähtöinen tutkimus on yleisesti haastava jo pelkästään sen vuoksi, että aiheeseen liittyvien teoreettisten oletusten oletetaan yleisen hyväksytyyn periaatteen mukaisesti vaikuttavan tutkimuksessa tulkintaan. Tämän olettamuksen takana on se, että riippumattomia ja ”puhtaita” havaintoja ei ole, vaan esimerkiksi käytetyt käsitteet, tutkimusasetelma ja menetelmät ovat tutkijan valitsemia ja näin vaikuttavat jo ennalta tutkimukseen tuloksiin. Tämän vuoksi tutkijan täytyy erityisesti pitää mielessä aineistolähtöisessä tutkimuksessa, että analyysi toteutuu aineiston tiedonantajien ehdoilla ilman tutkijan ennakkoluulojen vaikutusta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 109.)

KUVIO 1: Analyysin eteneminen

Tutkimusaineistosta nousi aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä oheisen kuvion mukainen luokittelu (kuvio 2).

KUVIO 2. Analyysin ylä- ja alaluokat sekä kokoava luokka

Alaluokka	Yläluokka	Kokoava luokka
Kohtaaminen	Vuorovaikutus	Osallisuus
Kuuleminen		
Luottamus		
Henkinen ja sosiaalinen tuki	Romaniperhetyö	

Seuraavissa luvuissa kuvataan teemahaastattelujen tulokset. Kuvaus perustuu tutkimusaineistosta muodostuneisiin ala- ja yläluokkiin. Yhteenvetoa ja johtopäätöksiä tuloksista tehdään, kun kerrotaan kokoavasta luokasta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Vuorovaikutus ja kohtaaminen

Tutkimuksen aineistosta nousi esille huoltajien erilaisia odotuksia työntekijää ja hänen työskentelyänsä kohtaan. Aineistosta kävi ilmi, että huoltajilla oli odotus avoimesta vuorovaikutuksesta, jossa työntekijä olisi läsnä sekä aidosti kiinnostunut ihmisestä ja tämän kulttuurista. Aidon kiinnostuksen ihmisestä ja tämän kultuuria kohtaan odotettiin ohjaavan kulttuurin ymmärtämiseen ja ymmärrykseen sen vaikutuksesta niin yksilö kuin yhteisötasolla romanitaustaiseen ihmiseen, huoltajaan. Huoltajilla oli odotus työntekijän tahtotilasta ymmärtää romanikulttuuria ja sen vaikutuksia. Tämän ymmärryksen kautta muodostuu odotus avunsaamisesta. Näiden odotuksien kautta huoltajat toivoisivat tulevansa kohdatuksi sekä niiden ohjaavan työskentelyä osaltaan.

... sosiaalityöntekijän pitäisi olla enemmän läsnä ja ainosti kiinnostunut huomioimaan romanikulttuuria ja ihmistä yleensäkin.

Siellä täytyisi olla ihmisiä, jotka ymmärtää myös kulttuuritaustaa ja sen miten se vaikuttaa tiettyihin asioihin. Ymmärrys, että miten kulttuuri aiheuttaa haastetta ja rajaa tiettyjä asioita. Ilman tämmöistä ymmärrystä valtaväestö ei ymmärrä kaikkea, että mikä vaikuttaa...

Haastateltavien kokemuksista tuli esille lastensuojeluasiakkuuden aikana lastensuojelun työntekijöiden puolelta koettua kohtaamattomuutta, joka ilmeni ulkopuolisuuden tunteena ja kylmänä kohtaamisena heitä kohtaan. Huoltajat kokivat kohtaamisissa arvostelevaa ja painostavaa ilmapiiriä eritasoilta tulevan puheen johdosta. Tämä tuotti huoltajille epävarmuutta ja vaikeutti luottamuksellisen asiakassuhteen rakentumista. Aineistosta nousivat esille, että romanihuoltajat toivovat lastensuojelun työntekijöiltä suurempaa läsnäoloa asiakastilanteissa sekä aitoa kiinnostusta huomioimaan asiakkaita ja heidän erityispiirteitään.

Tuntui usein kylmältä ja ulkopuoliselta. Sosiaalityöntekijän pitäisi olla enemmän läsnä ja aidosti kiinnostunut huomioimaan romanikulttuuria ja ihmistä yleensäkin

... Koin, että minulle puhutaan todella korkealta ja arvosteltavasti ja painostavasti.

Haastatteluaineistosta nousi esiin, että lastensuojelun työntekijän taholta oli koettu haastetta kohtaamisessa, johon yksi haastateltava arveli myös osaltaan vaikuttavan sen, että koki hän omalla kohdallaan keskusteluyhteyttä haastavan myös sen, kun hän koki oman osaamisensa käsitellä asioita puutteelliseksi. Samassa yhteydessä myös vuorovaikutus koettiin puutteelliseksi lastensuojelun työntekijän taholta, koska siellä ei haastateltavien kokemusten mukaan ollut tarvittavaa ymmärrystä ja tuntemusta romanikulttuurin vaikutuksista asioihin ja näiltä osilta asioiden käsittely oli puutteellista.

Aika puutteellisesti...öö...kun oli toi oma kulttuurista semmoinen tietyn lainen...tietynlainen oma osaamattomuus käsitellä asioita...niin se oli aika hankalaa...

Lastensuojelunpuolelta kohtaamisessa oli haastetta ja puutteellisuutta ymmärtää kulttuurin tasolta asioita...

Aineistosta nousi esille, että osa huoltajista on kokenut yhteistyön sujuneen hyvin ja helpoksi tavoittaa työntekijän. Esille tuli myös, että toimintatavassa ja lähestymisessä oli eroja työntekijän vaihtuessa.

6.2 Vuorovaikutus ja kuulluksi tuleminen

Haastateltavista osa on kokenut, että he ovat tulleet kuulluksi, kun perheen huoltajaa ja lasta kuunneltiin sekä rohkaistiin ja tuettiin esittämään omia mielipiteitään. Tämä on vaikuttanut niin, että haastateltaville on tullut kokemus avun saamisesta ja rohkeus tuoda esille asioita, joita on ensin arkaillut esittää. Eräs haastateltavista kuvasi, että lastensuojelun työntekijät olivat olleet mukavia ja ymmärtäneet tilanteet.

No hyvin sain tuua niitä mielipiteitä ilmi...Tunsin, että saan sen avun mitä mä tarvin. Koska mä tarvisin siihen aikaan tukea...

Silleen ne huomioi et ne kuunteli et mitä oli mun mielipiteet asiasta jaa poikaa kuunneltiin...otettiin huomioon ne hänen toiveet ja näin pois päin.

Haastateltavista osa oli kokenut kuulluksi tulemisen haastavaksi tai vaikeaksi, kun lastensuojelun työntekijällä ei ollut ymmärrystä ja tuntemusta romanikulttuurin tasolta, ja näin kulttuurin vaikutukset asioihin jäi ymmärtämättä. Samoin aineistosta nousi esille tunne siitä, että haastateltavan tuottamaa asiaa ei ollut

kuunneltu kunnolla tai se oli jäänyt huomioimatta. Tämä oli tuonut haastateltavalle tunteen omasta epäuskottavuudesta.

Aika vaikea oli tuoda omia mielipiteitä esille juuri sen puutteellisuuden vuoksi, kun siellä ei ollut kulttuurin ymmärtämistä. Sen vuoksi asioita ei ymmärretty minun puolelta. Sieltä ei ymmärretty minua eikä sitä, että miten kulttuuri vaikuttaa...

Minusta tuntui, että puhettani ei kuunneltu kunnolla tai sitä ei huomioitu. Minusta tuntui, että olen epäuskottava.

Yksi haastateltavista toi esille, että kokee ilmaisunsa olevan vaikeasti ymmärrettävää, mikä on voinut vaikuttaa omaan kuulluksi tulemisen kokemukseen.

6.3 Vuorovaikutus ja luottamus

Haastattelua aineistosta tulee esille, että kuulluksi tulemisen ja avun saamisen kokemukset sekä avoin ilmapiiri mielipiteiden esittämiselle on rakentanut luottamuksen kehittymistä. Aineistosta tunnistaa myös sen, että huoltajan esittämiä asioita ei käsitelty tai esitetyn asian sisältö oli erilainen, kuin mitä esittäjä oli tarkoittanut. Tämä aiheutti huoltajassa epäluottamusta ja epävarmuutta lastensuojelun työntekijää kohtaan, vaikkakin väärinymmärrys ei ollut haastateltavan mielestä tahallista. Kohtaamattomuus romanikulttuurin tasolta aiheutti niin ikään epäluottamusta ja epävarmuutta lastensuojelun työntekijöitä kohtaan.

Monta kertaa minun esittämiä asioita ei käsitelty. Asia käsiteltiin ihan eri tavalla kuin miten minä olin sen mielestäni esittänyt. Oli paljon väärinymmärrystä...ei tahallisesti.

...ne päätti yleensä oman mielipiteensä mukaisesti isommat asiat.

Minä en ole missään nimessä kulttuurin tasolta tullut kohdatuksi. Tämä vaikutti minussa epävarmuutta työntekijöitä kohtaan.

Haastatteluaineiston perusteella huoltajat olivat kokeneet osallisuutta asioiden käsittelyssä ja päätöksentekotilanteissa silloin, kun olivat kokeneet tehneensä päätöksiä yhdessä lastensuojelun työntekijöiden kanssa. Erilaisten vaihtoehtojen esittäminen, mielipiteiden kysyminen, asioiden hitaampi läpikäyminen ja auki sanoittaminen sekä vaihtoehtojen tarjoaminen oli vahvistanut osallisuuden kokemusta huoltajilla.

Tehtiin päätöksi yhdessä ja ne on aina kysyny multa niinku, halutko ja oisko tää teidän perheelle hyväks?

Yksi sosiaalityöntekijöistä otti minut paremmin huomioon ja ymmärsi. Ilman sitä olisi ollut paljon monimutkasempaa vielä. Ilman häntä olisin tippunut kaikesta pois. Hän selitti minulle asioita selvemmin ja hitaammin.

...yhessä ne piti tehdä ja jos mulla oli jotaki sanottavaa niin mähän sanoin, että oon erimieltä. He kuuntelivat niitä minun mielipiteitä.

Haastatteluaineistosta nousi esille huoltajien osattomuuden kokemuksia lastensuojelun asiakkuuden aikana. Haastateltavat toivat esille, että heidän tuottamaa puhetta ei kuunneltu tai heidän esittämää asiaa ei huomioitu. Huoltajan esittämän asian sisältöä oli käsitelty eri tavoin kuin hän oli sen esittänyt.

Huoltajien kokemukset siitä, että lastensuojelun työntekijöillä ei ollut ymmärrystä romanikulttuurista ja sen vaikutuksista perheen tilanteeseen ja asioihin aiheuttivat osaltaan osattomuuden kokemusta asiakasprosessissa. Aineistosta tuli esille, että joidenkin huoltajien oman ilmaisun vuoksi lastensuojelun työntekijöillä oli haastavaa ymmärtää asioita ja se vaikutti tahatonta väärinymmärrystä huoltajaa kohtaan, mikä haastoi osallisuuden toteutumista.

6.4 Romanikulttuurinen osaamisen merkitys

Romaniperhetyöntekijä ymmärsi ja tunnisti romanikulttuurista juontuvia haasteita ja asioita yleisellä tasolla, mutta myös yksilötasolla, kun romanikulttuurilla oli vaikutusta arkeen, perhetilanteeseen ja olosuhteisiin. Huoltajat kokivat, että romaniperhetyöntekijä osasi romanikulttuurin tuntemisen ja osaamisen kautta kysyä sellaisia kysymyksiä sekä huoltajilta että lastensuojelun työntekijöiltä, että asiakasprosessiin tuli parempi ymmärrys asiakkuuteen vaikuttavista asioista. Romaniperhetyöntekijän tulo samasta kulttuuritaustasta ja ajatusmallien tunnistaminen mahdollisti ymmärryksen vahvistumista ammatillisella työotteella.

...romaniperhetyö osasi ehkä esittää kysymyksiä minulle sekä sosiaalityöntekijälle niin, että asia tuli selvemmin esille...

...mutta romaniperhetyö osas varmaan vastata mun odotuksiin ja tarpeisiin, kun on sama kulttuuria ja osittain sama ajatusmaailma monissa asioissa. Siltikin vaikka toinen on niinku työntekijä

Huoltajista osa koki, kun romaniperhetyöntekijä sanoitti heidän kulttuuristansa juontuvia haasteita ja toi niitä ammatillisessa viitekehyksessä esille, niin oli helpompaa tuoda asioita esille, kun ne ymmärrettiin. Samoin koettiin, että perhetyöntekijän kanssa käyty vuorovaikutus lastensuojeluasiakkuudesta ja sen sisällöstä tuli selkeämmäksi ja helpommaksi, kun perhetyöntekijä selitti asioita niin, että ne oli helpompi ymmärtää.

Pystyin tuomaan niitä paremmin esille, koska mukana oli ihminen, joka ymmärsi, että mistä minä puhun. Hän ymmärsi ne minun haasteet, kulttuurista tulevat haasteet ja hän osasi tuoda ne ymmärrettävästi esille...

...perhetyöntekijä selkeytti mulle ne asiat ja puhui mulle niin, että mä ymmärsin ne asiat. Asioiminen tuli paremmaksi ja helpommaksi.

Romaniperhetyöntekijät vahvistivat vuorovaikutusta esittämällä tarkentavia kysymyksiä niin huoltajille kuin lastensuojelun työntekijöille romanikulttuurin osaamisen ja ymmärryksen kautta niin, että huoltajien kulttuuritaustasta vaikuttavat haasteet tulivat ymmärrettävästi esille lastensuojelun työntekijöille. Romaniperhetyöntekijöiden työskentely tuki asioiden esittämistä ymmärrettävästi niin, että asioiminen tuli helpommaksi ja paremmaksi. Nämä yhdessä vahvistivat huoltajien osallisuutta asiakasprosesseissa.

Ne huomioitiin hyvin ja romaniperhetyö osasi ehkä esittää kysymyksiä minulle sekä sosiaalityöntekijälle niin, että asia tuli selvemmin esille...

Pystyin tuomaan niitä paremmin esille, koska mukana oli ihminen, joka ymmärsi, että mistä minä puhun. Hän ymmärsi ne minun haasteet, kulttuurista tulevat haasteet ja hän osasi tuoda ne ymmärrettävästi esille...

Pystyin tuomaan paremmin asioita esille, kun minusta tuntui, että minua kuunnellaan ja mun mielipiteellä on jotakin merkitystä.

6.5 Henkinen ja sosiaalinen tuki

Romaniperhetyöntekijät vahvistivat huoltajien toimijuutta ja huoltajat kokivat saaneensa apua ja tukea romaniperhetyöntekijältä. Huoltajat toivat esille haastatteluaikoinaan kokeneensa taakkojensa kevenevän ja toivon tulevaan vahvistuvan romaniperhetyöntekijän työskennellessä heidän kanssaan. Tämä kaikki oli tuottanut ja lisännyt hyvää mieltä huoltajille haastatteluaikoinaan vastauksien perusteella sen lisäksi, että huoltajat olivat kokeneet olonsa keventyneen. Myös ilmapöytäkirjoissa koettiin kohentuneen ja yleisen avoimuuden lisääntyneen, kun romaniperhetyöntekijä oli ollut tapaamisissa läsnä.

...Romaniperhetyöstä oli sanoin kuvaamaton apu minun haasteisiin ja elämäntilanteisiin ja niihin kuvioihin. Minun taakka loppu siihen, kun minun ei tarvinu enään miettiä, että miten minä selviän tästä.

siitä oli minun tilanteessa suuri apu ja tuki. Romaniperhetyöstä sain arkeen paljon tukea ja apua. Se anto turvallisuuden tunnetta ja sitä, että tästä selvitään...vahvasti toivoa.

Huoltajat kokivat romaniperhetyöntekijän mukanaolon helpottavan asiakkuutta, sillä romaniperhetyöntekijä kertoi ja vahvasti huoltajan esille tuomia asioita romanikulttuurin valossa. Huoltajien kokemuksista nousi esille, että heidän esittämillä asioillaan oli paremmin vaikutusta ja niitä otettiin paremmin vastaan asiakasprosessissa. Romaniperhetyön koettiin lähentävän asiakasperhettä ja lastensuojelun työntekijöitä sekä vaikuttavan kohtaamiseen myönteisesti.

...Koin kyllä, että asiat ei varmasti ois menny niin mutkattomasti ilman romaniperhetyöntekijän mukana oloa, sillä hän kertoi ja vahvasti kertomani kulttuurista johtuvat asiat.

Minun mielestä vastaanotto oli erilaista, kun mukana oli romaniperhetyöntekijä. Sillä mitä kerroin oli paremmin vaikutusta ja sitä otettiin paremmin vastaan.

Meille se oli hyvä. Se yhdisti meitä lastensuojelun kanssa. Lähensi meitä ja lastensuojelun työntekijöitä, vaikutti siihen, että miten meivät kohdattiin.

6.6 Romaniperhetyö osallisuuden rakentajana

Haastattelu aineistosta nousi esille romaniperhetyöntekijöiden vahvistava vaikutus huoltajien ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden välillä. Romaniperhetyöntekijän ammatillinen lähestymistapa niin huoltajan kuin lastensuojeluntyöntekijän

kanssa ja romanikulttuurin osaaminen kanssa auttoi erilaisten tarpeiden tunnistamisessa ja sanoittamisessa sekä tuki ja lisäsi tahtotilaa huomioida romanikulttuurin vaikutusta huoltajien tilanteissa. Huoltajat kokivat, että tämä tuotti sekä huoltajille että lastensuojelun sosiaalityöntekijöille hyvää ja ymmärtämistä.

Tämmönen on ehdottoman hyvä ja tälle on tarve koko perheen kannalta, että se tulee kulttuurin kautta ymmärretyksi. Se palvelee kulttuurin kautta, mutta myös valtaväestöä ymmärtämään. Se auttaa... ja mä sanoisin, että sen mukana olo olisi ehdottomaan tärkeä asia, koska silloin ei tuu sitä kuilua...mun mielestä tulee todella iso kuilu, todella iso kuilu, koska kulttuurierovaisuus tulee niin isososti esille ja asioiden ymmärrättömyys.

Meille se oli hyvä. Se yhdisti meitä lastensuojelun kanssa. Lähensi meitä ja lastensuojelun työntekijöitä, vaikutti siihen, että miten meitä kohdattiin. Perhetyöntekijällä oli selkeä ohjaus ja avoin tapa toimia. Hän toimi molemmille puolin hyvää ja ymmärrystä.

Pystyin tuomaan niitä paremmin esille, koska mukana oli ihminen, joka ymmärsi, että mistä minä puhun. Hän ymmärsi ne minun haasteet, kulttuurista tulevat haasteet ja hän osasi tuoda ne ymmärrettävästi esille...

Huoltajat toivat haastatteluaineistossa esille, että heidän oli helpompi tuoda esille mielipiteitään ja näin he tulivat paremmin kuulluksi Romaniperhetyöntekijöiden ollessa mukana työskentelyssä. Romaniperhetyöntekijä auttoi ja tuki sanoittamaan asioita, joilla oli vaikutusta asiakkuuteen ja jotka olivat huomioin arvoisia huoltajien mielestä. Tämä auttoi huoltajia rakentamaan ja vahvistamaan luottamusta lastensuojelun työntekijöitä kohtaan, mikä näkyi huoltajien kokemuksena muun muassa samantasoisesta keskustelusta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta. Huoltajille syntyi ymmärrys, että hänelle tarkoitetaan hyvää. Näin yhteys vahvistui ja yhdisti huoltajia ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä avoimempaan ja rakentavampaan työskentelyyn, jossa tavoitteena yhteinen hyvä.

Oli helpompi asioia lastensuojelun kanssa. Keskustelu oli jotenkin parempaa..hm...samalta tasolta tulevaa. Pystyin luottamaan, että saan oikeudenmukaista kohtelua ja meille tarkoitetaan hyvää ilman, että lapsia oltas viemässä. Minun oli helpompi ottaa apua vastaan.

Romaniperhetyöntekijä aukasi kulttuurista johtuvia asioita sosiaalityöntekijälle. Minun oli helpompi luottaa siihen, että meillä on yhteinen halu tehdä lasten hyväksi asioita.

Romaniperhetyö osasi avata asioita jota en ite osaa välttämättä selittää selvästi, oli helpompi luottaa.

Romaniperhetyöntekijän kulttuuriosaamisen kautta asioista jutteleminen ja ymmärrys tilanteiden vaikuttavuudesta vahvistui yhdessä lastensuojelun työntekijöiden kanssa niin, että huoltajien oli helpompi luottaa yhteiseen tahtotilaan tehdä lasten ja perheen hyväksi asioita. Huoltajat kokivat saavansa romaniperhetyöntekijältä apua ja tukea asiakasprosessiin niin, että heidän oli helpompi rakentaa luottamusta lastensuojelun työntekijöihin ja näin asioiminen heidän kanssaan kokemusten mukaan helpottui myös, kun vuorovaikutus heidän kanssaan koettiin olevan samalta tasolta tulevaa.

Keskustelun laatu muuttui minun mielestä, kun romaniperhetyöntekijä tuli mukaan. Juteltiin paremmin asioista ja tilanteista, jotka vaikuttivat, että oltiin asiakkaita. Romaniperhetyöntekijä aukasi kulttuurista johtuvia asioita sosiaalityöntekijälle. Minun oli helpompi luottaa siihen, että meillä on yhteinen halu tehdä lasten hyväksi asioita.

Minulle oli romaniperhetyöstä apua. Koin, että en ole yksin ja jotenkin minulla oli luottavaisempi olo sosiaalityöntekijöihin.

6.7 Yhteenveto

Tätä yhteenvetolukua edeltäneissä vuorovaikutusta käsittelevissä alaluvuissa on nostettu esille kohtaamisen, kuulemisen ja luottamuksen merkitys mutta myös romaniperhetyön alaluvuissa myös romanikulttuurisen osaamisen sekä henkisen ja sosiaalisen tuen merkitys. Vuorovaikutus ja romaniperhetyön yläluokat yhdistyvät vielä kokoavaksi luokaksi osallisuus.

Tutkimuksesta nousee esille, että romanihuoltajat odottavat lastensuojelun työntekijältä aitoa läsnäoloa ja kiinnostusta ihmistä kohtaan sekä avoimuutta romanikulttuuria kohtaan. Romanihuoltajien mukaan kiinnostus ja avoimuus ohjaa työntekijää laajempaan ymmärrykseen romanikulttuurin vaikutuksista yksilöön ja yhteisöön. Se mahdollistaa romanihuoltajan tarpeisiin vastaamisen laajemman ymmärryksen avulla.

Tuloksissa tuli ilmi, että romanihuoltajat kokevat ajoittain asiakastilanteissa ulkopuolisuuden tunnetta ja kokevat ilmapiirin huonoksi. Tämän haastaa romanihuoltajien luottamusta työskentelyyn sekä vahvistaa epävarmuuden tunnetta ja kokemusta. Tämän epävarmuus oman osaamattomuuden kokemuksen kanssa aiheuttaa epävarmuutta ja vaikeuttaa vuorovaikutusta lastensuojelun työntekijän kanssa. Lastensuojelun työntekijän puutteelliseksi koetut taustatiedot ja osaaminen romanikulttuurista vahvistavat kohtaamattomuutta ja osallisuuden kokemusta asiakkuudessa.

Tutkimuksessa kävi selväksi, että romanihuoltajat ovat kokeneet tulleeensa ajoittain ohitetuksi päätöksenteossa, kun heitä ei ole kuultu tai heidän esittämiään asioita ei ole huomioitu. Tämä on vahvistanut epäluottamusta ja osattomuutta asiakkuudessa. Toisaalta tutkimuksessa nousi esille, että lastensuojelun työntekijän avoimuus, rauhallisuus ja sanallinen auki selittäminen asiakastilanteissa vahvisti luottamusta ja osallisuutta. Tähän vaikutti työntekijän tapa kohdata ja ohjata asiakasta. Työntekijöiden erilainen työskentelytapa antaa romanihuoltajille kokemuksen, että työskentely on epätasalaatuista työntekijästä riippuen.

Romanihuoltajat kokivat romaniperhetyöntekijän tuovan asiakastyöskentelyyn laajempaa ymmärrystä, koska romaniperhetyöntekijä osasi esittää kulttuuriymmärryksensä ja -osaamisen kautta sellaisia kysymyksiä niin romanihuoltajille kuin lastensuojelun työntekijöille, että asiakkuuteen vaikuttavat seikat nousivat esille tuottaen parempaa ymmärrystä romanikulttuurin vaikutuksesta perheen arkeen, perhetilanteisiin ja olosuhteisiin. Romani-perhetyöntekijä selkeytti ja nosti asioita esille ammatillisesti romanihuoltajien ja lastensuojelun työntekijöiden välistä vuorovaikutusta vahvistaen. Tämä vahvisti romanihuoltajien kokemuksesta heidän osallisuudestaan.

Romaniperhetyöntekijän työskentely romanihuoltajien ja lastensuojelun työntekijöiden kanssa vahvisti huoltajien toimijuutta ja tuki avunsaamisen kokemuksia. Romaniperhetyöntekijä on vahvistanut romanihuoltajien toivoa ja huoltaja ovat kokeneet taakkojensa kevenevän työskentelyn aikana. Romaniperhetyöntekijä on vahvistanut hyvää ilmapiiriä ja avoimuutta työskentelynsä aikana. Tutkimuksen mukaan romanihuoltajien esittämät asiat ja huomiot otettiin paremmin vastaan sekä esitetyt asiat ja huomiot huomiotiin paremmin romaniperhe-työntekijän ollessa mukana työskentelyssä. Tutkimuksessa käy selväksi se, että romaniperhetyö on lastensuojelutyöskentelyssä tärkeä sillanrakentaja ja luottamuksen vahvistaja työntekijöiden romanihuoltajien välillä. Tämä auttoi tavoittelemaan yhteisesti perheen hyvää.

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Sisäistä johdonmukaisuutta pidetään yhtenä hyvän tutkimuksen kriteerinä yhdessä eettisen kestävyuden rinnalla. Tutkimusraportissa sisäinen johdonmukaisuus konkretisoituu argumentaatioissa niin, että miten ja millaisia lähteitä kirjoittaja käyttää. Eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli. Eettisyys vaikuttaa myös tutkimuksen laatuun, sillä laadullisen tutkimus ei välttämättä ole laadukas. Tämän vuoksi tutkijan täytyy huolehtia, että tutkimussuunnitelma on laadukas, tutkimusasetelma on sopiva, raportointi on tehty hyvin ja

tutkimus on kauttaaltaan tehty hyvin ja siihen paneutuen. Tutkijan on sisäistettävä luotettavuus- ja arviointikriteerit niin, että ne ohjaavat tutkimuksen kokonaisuutta, eivätkä ole vain tarkistuslistoja, jolloin tutkija jää moraalillisesti ”heikoille jäille”. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 149–150.) Laadullinen tutkimus edellyttää tietoisuutta eettisestä vastuusta läpi tutkimuksen sekä tutkijan hyväksynnän eettiselle vastuulle, jotta eettinen vastuu toteutuu läpi tutkimuksessa. Eettisyyden ylläpitäminen vaatii ponnisteluja koko tutkimuksen ajan ja siksi tutkimuksessa täytyy huomioida eettisyys, kun asetetaan tavoitteita tai tehdään valintoja. (ETENE, 2012.)

Tutkimuksessa uskottavuus ja eettiset ratkaisut kulkevat käsikädessä ja niitä ei voida erottaa tai jättää ottamatta huomioon, kun halutaan tehdä eettisesti kestävä tutkimus ja noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Vastuu tutkimuksen rehellisyydestä ja hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta on tutkimuksen tekijällä itsellään. Myös opettajat ovat vastuussa oppilaittensa opinnäytetöissä tehdyistä ratkaisuista niiltä osin, mitkä koskevat tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Eettisesti on myös tärkeä pohtia, että siinä missä tutkimus on yhteiskunnalle hyödyllinen, niin voiko se samalla vaikuttaa haitallisesti yhteiskunnassa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 150–152.)

Olen pyrkinyt jo tehdessäni opinnäytetyön ideapaperia ja sittemmin tutkimussuunnitelmaa huomioimaan, että laadullisuus ja tutkimuksen luotettavuus seuraa koko opinnäytetyöprosessiani, ja vaikuttaa tutkimukseen eettiseen kestävyYTEEN. Tiedostan, että tutkimuksessani tarkastellaan ihmisten käyttäytymistä, toimintaa ja ajattelua, niin on haastavaa järjestää haastattelutilanteet samanlaisiksi, jo muuttuvien ympäristöittenkin vuoksi. Koska tutkimukseni on laadullinen, valitsemani lähteiden perustelut määrittävät laatua ja luotettavuus jää arvion ja näytön varaan. Tämä nostaa myös pohtimaan arvioijan vastuuta ja lukijan näkökykyä sekä vaatii eettisyyttä. Olen kuitenkin käyttänyt aikaa tutkimusasetelmaan ja sisäistänyt, että tutkimus tehdään tieteen sääntöjen ja käytäntöjen mukaisesti, joten totean paneutuneeni koko tutkimuksen luotettavuuteen ja eettiseen tarkaste- luun.

Tämän tutkimuksen aihe ja ympäristö vaatii tarkkaa eettistä tarkastelua, koska tutkimuksen keskiössä on marginaalista nouseva marginaalinen ryhmä, romanihuoltajat kokemuksineen lastensuojeluasiakkuudessa. Tämä on edellyttänyt erityistä huolellisuutta häivyttää tutkimukseen haastateltujen tunnistettavuus sen lisäksi, että haastateltavat kuuluvat suomalaiseen vähemmistöryhmään, niin haastatteluaineisto koostui viiden romanihuoltajan haastatteluista. Analyysia kirjoittaessa keskiössä oli luotettavuuden turvaaminen, kun haastatteluaineistosta häivyttiin kaikki tunnistamis- ja yhdistämismahdollisuudet romanihuoltajiin.

Laadullisen tutkimuksen, aivan kuten kaiken tutkimuksen, täytyy olla luotettava. Tutkimuksen luotettavuus turvataan suunnitelmallisuudella ja paneutumalla laadun valvontaan. Laadullisessa tutkimuksessa, jossa tarkastellaan muun muassa ihmisten käyttäytymistä, toimintaa ja ajattelua, on haastavaa, jos ei jopa mahdotonta järjestää vakioituja tutkimustilanteita. Tämä siksi, koska tutkittavat ilmiöt ja niihin liittyvien ihmisten toiminta ei ole samanlailla toistuvaa, vaan ympäristö muuttuu ja oppimista tapahtuu. (Kananen, 2014, s. 145.)

Tämän tutkimuksen aineiston kerääjänä ja analysoijana kuulun itsekin romanivähemmistöön ja minulla on näin elämän mittainen kokemus erilaisista havainnoista, joiden pohjalta on rakentunut ennakkokäsityksiä ja selityksiä monille tutkimukseen analyysista nouseviin asioihin. Tämä luonnollisesti ohjaisi etnografisen työskentelyotteeseen ja näin olen joutunut pysähtymään ja käymään itse-reflektiota, jotta olen saanut rajattua muun muassa ennakkokäsitykset ja mielipiteet analyysista. Tutkimukseni analyysi on täysin aineistolähtöinen ja näin olen aineiston tulkinnut. Aineistolähtöisessä tutkimuksessa analyysi toteutuu haastatteluihin osallistuneiden tiedonantajien ehdoilla niin, ettei tutkijan ennakkoluulot vaikuta analyysiin (Tuomi & Sarajarvi, 2018, s. 109).

Laadullinen tutkimus eroaa oleellisesti määrällisestä tutkimuksesta, jossa tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida olemassa olevalla luotettavuuden arviointikriteeristöllä. Laadullisessa tutkimuksessa kirjoittaja joutuu tukeutumaan lähteisiin, joiden pohjalta hän tekee valinnan, jonka perustelut määrittelevät laatua ja luotettavuustarkastelu jää arvion ja näytön varaan. (Kananen, 2014, s. 145–146.) Tämä osaltaan selittää sitä, että laadullisissa tutkimuksissa oppilaiden

luotettavuusarviot ovat hyvin erilaisia ja painopisteet hyvin erilaisissa asioissa. Tämä herättää pohdinnan, että voiko laadullisessa tutkimuksessa olla yhtenäisiä käsityksiä tutkimuksen luotettavuudesta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 158.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusasetelman täytyy olla kunnossa ja tutkimusprosessi täytyy tehdä tieteen sääntöjen ja käytäntöjen mukaan. Lisäksi täytyy ymmärtää, että tutkimusta täytyy tarkastella läpi tutkimusprosessin luotettavuuden näkökulmasta ja varautua tutkimuksen riskienhallintaan. Luotettavuustarkastelu edellyttää tutkimuksen kattavaa dokumentaatiota, missä näkyy valintojen ja ratkaisujen perustelut vahvasti. (Kananen, 2014, s. 150–151.) Ja, koska tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena, jolloin sisäinen johdonmukaisuus korostuu, niin täytyy sen elementit olla suhteessa toisiinsa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 163).

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni vastaa sille asetettuun tarkoitukseen ja tavoitteeseen tutkia romanihuoltajien kokemuksia lastensuojeluasiakkuuden aikana sekä miten romanihuoltajat ovat kokeneet romaniperhetyön mukana olon lastensuojeluasiakkuuden aikana. Koen, että prosessi on ollut antoisa ja mielenkiintoinen matka tutkimusaineistoon, josta olen koonnut tulokset. Oman roolin jatkuva peilaaminen on ollut eettisestä näkökulmasta erityisen tärkeää ja olenkin pitänyt eettisen tarkastelun erityisen vahvana koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tulen itse romaniyhteisöstä tutkijana ja omaan kaksikulttuurisuuden, niin suomalaisen valtakulttuurin kuin romanikulttuurin, niin minun on täytynyt tunnistaa omia ennakkokäsityksiä sekä ylisukupolvisia asenteita ja näkökulmia, jotta olen voinut tuottaa puhtaasti aineistolähtöisen analyysin ilman etnografista vaikuttamista tuloksiin. Toki oma ymmärrys romanikulttuurista ja sen vaikutuksista on tuonut myös näkökykyä tunnistaa ja yhdistää aineistosta huomioita.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että romanihuoltajat ovat kokeneet lastensuojeluasiakkuudessa ulkopuolisuutta ja huonoa ilmapiiriä. Kohtaamattomuus ja

kuulluksi tulemattomuus nousi tuloksissa myös esille, kun tarkasteltiin romanihuoltajien kokemuksia ohittamisista päätöksistä tehtäessä tai esittämien asioiden ohittaminen. Tällöinen kohtaaminen ja osattomuus itseä ja perhettä koskevissa asioissa rakentaa ja vahvistaa epäluottamusta ja epävarmuutta sekä asettaa osapuolia vastakkain asetteluun. Tähänkö yhdistää vielä kokemuksen siitä, että romanihuoltajan kanssa työskentelevällä viranomaisella ei ole tahtotilaa huomioida ja tunnistaa muun muassa romaanikulttuurista nousevia tapoja ja käytäntöä, joilla on vaikutusta arkeen, perhetilanteeseen ja olosuhteisiin, niin on helppo ymmärtää romanihuoltajan luottamuspulaa ja epävarmuutta. Tämä haastaa romanihuoltajan puolelta avunsaamista sekä hämärtää yhteisesti hyvän tavoittelusta romanihuoltajalle lastensuojelutyöntekijöiden taholta. Toisaalta lastensuojelun työntekijän tahtotilan puuttumisen voi selittää sillä, että lastensuojelun työntekijällä ei ole riittävää ymmärrystä ja osaamista romanikulttuurista ja näin työskentely jää siltä osilta kapeaksi ja asian työstäminen ei ole kokonaisvaltaista. Tässä kohtaan on hyvä nostaa esille myös se, että lastensuojelutyötä ohjaa vahvasti lastensuojelulaki, joten kaiken huomioiminen ei välttämättä ole mahdollista lastensuojelulain puitteissa silloin kun se ei ole puhtaasti lapsen edun mukaista.

Huomionarvoista on, että romanihuoltajat kertoivat kokeneensa lastensuojelun työntekijältä avoimutta ja sanallista tukea, mikä on vahvistanut hyvän kohtaamisen kautta luottamusta ja osallisuutta, mutta kohtaamisen taso on vaihdellut työntekijöiden vaihtuessa. On selvää, että työtä tekee erilaisia persoonia omaavat ihmiset, mutta persoonasta huolimatta työskentelyä pitäisi ohjata ammatillisuus, jossa kohtaaminen, kuuleminen ja osallisuuden vahvistaminen ja tukeminen olisi tasalaatuisia huomioiden asiakkaan omat resurssit näillä osa-alueilla. Ajattelen, että tämä on yksi painopiste sosiaalialan koulutuksen kehittämisessä, jotta palveluista saataisiin tasalaatuisimpia tulevaisuudessa.

Haastattelun yhteydessä käydyissä keskusteluissa romanihuoltajien kanssa nousivat esille ylisukupolviset pelot ja ennakkoluulot, jotka olivat rakentuneet muun muassa huonojen asiakaskokemusten, kohtaamattomuuden, osattomuuden, assimilaatioyrityksien sekä yhteiskunnasta eristämisen ja torjunnan seurauksena. Nämä ylisukupolviset rasitteet kuluttavat myös osaltaan resurssia luottamuksen rakentumiselta ja siksi onkin erityisen tärkeää, että nämä osa-alueet,

jotka pitävät sisällään ylisukupolvista traumautumista, tunnistetaan työskennellessä romanitaustaisten henkilöiden kanssa.

Romaniperhetyöntekijän mukanaolo työskentelyssä vahvisti suoraan romanihuoltajien kohtaamista, kuulluksi tulemista ja luottamusta, mikä vahvisti ja mahdollisti romanihuoltajan toimijuutta asiakkuudessa niin, että osallisuus pääsi rakentumaan ja vahvistumaan. Romaniperhetyöntekijän siltatyöskentely romanihuoltajien ja lastensuojelun työntekijöiden kanssa vahvisti romanihuoltajan osallisuutta ja kuulluksi tulemista asiakkuudessa, mutta myös mahdollisti ja laajensi lastensuojelun työntekijän romanikulttuuritietoa ja -osaamista sekä tuki niiden jalkautumista työskentelyyn, vuorovaikutusta vahvistaen.

Pia Karan opinnäytetyön tuloksissa todetaan romaniperhetyöntekijän samakulttuurisuuden tuovan asiakastyöhän lisäarvoa positiivisesti, koska romaniperhetyöntekijä yhdistää työskentelynsä romanikulttuurin tuntemisen ja osaamisen sekä ammatillisen osaamisen. Tämä yhdistetty osaaminen vaikuttaa positiivista merkitystä työntekijän ammattitaitoon, vuorovaikutukseen ja kohtaamiseen sekä kulttuurin erityispiirteiden tunnistamiseen. (Kara, 2020, s. 51.) Pia Karan opinnäytetyön tulokset ovat hyvin samansuuntaiset tämän opinnäytetyön tuloksien kanssa romaniperhetyön positiivisen vaikutuksen ja merkityksen osalta, kun pysähdytään vuorovaikutuksen, kohtaamisen ja kulttuurin erityispiirteiden tunnistamisen saralle.

Tämän perusteella onkin tärkeää nostaa Romani Mission romaniperhetyön palvelu kehityskohteeksi niin, että sitä oli laajemmin tarjolla ja saatavilla sekä tiedottaa hyvinvointialueiden lastensuojelutoimijoita romaniperhetyöntekijän palvelutarjonnasta hyvinvointialueille. Tuloksien pohjalta ajattelen, että Romano Mission perhetyömalli tukee lastensuojeluntyötä rakentaen luottamusta, vahvistaen vuorovaikutusta ja osallisuutta, vahvistaen vanhemmuutta ja uskoa omiin voimavaroihin. Tämä vaikuttaa avunsaamisen kokemiseen sekä luo toivoa huoltajille ja perheille. Tuloksien perusteella olen pohtinut, että romaniperhetyön mukanaolo lastensuojeluasiakkuudessa on tehostanut lastensuojeluntyöntekijöiden työtä romanihuoltajien kanssa, sillä romaniperhetyöskentely on vahvistettu luottamusta

ja näin romanihuoltajien on rakentuneen luottamuksen kautta ollut helpompi ottaa vastaan annettua resurssia ja työpanosta lastensuojelutyöntekijöiden taholta.

Sosiaalityössä kohdataan jatkuvasti moninaisuutta ja erityisyyttä. Yksilön elämään vaikuttaa monenlaiset risteävät erot, kuten muun muassa etnisyys, sukupuoli, ikä ja terveydentila. Samoin sosiaalityöntekijät itse ovat monenlaisia ja tarvitsevat työssään moninaisuuden ja erilaisuuden kohtaamisen taitoja. Kulttuurisensitiivinen sosiaalityö sisältää herkkyyden tunnistaa mahdollisia monenlaisia eroja, tietoisuuden omasta kulttuurisidonnaisuudesta, tietoisuutta asiakasryhmän kohtaamista ongelmista ja syrjinnästä sekä eettistä valppautta, mikä mahdollistaa asiakkaan toimijuuden korostamista ja kunnioittamista. (Jäppinen, 2016.)

Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa ammattilaisen viitekehyksessä kulttuurisesti kunnioittavia vuorovaikutustaitoja ja arvostavaa sekä sanallista että sanatonta kohtaamista ja viestintää ammattilaisen ja asiakkaan välillä. Vuorovaikutuksen molemmilla osapuolilla on oikeus kulttuuriseen ilmaisuun niin, että tulevat hyväksytyksi ja kuulluksi. Kulttuurisensitiivisyys on tahtotilaa, kykyä ja herkkyyttä ymmärtää eri taustoista tulevia ihmisiä. Kulttuurisensitiivisellä työotteella pystytään vastaamaan ja joustamaan erilaisten asiakkaiden tarpeisiin palvelussa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021.) Väitän, että kulttuurisensitiivisyys korostuu tai ainakin sillä olisi tarvetta korostua työskentelyssä silloin, kun asiakkuudessa on romanitaustainen henkilö. Romanit on vuosisatoja tottuneet tarkastelemaan hyväksytyksi tulemistä ja vuorovaikutusta sukupolvien vaihtuessa. Tämä ylisukupolvinen tarkastelun tarve kohtaamisissa on vaikuttanut vahvaa lukutaitoa tunnistaa ja aistia sosiaalisissa tilanteissa ihmisten vaikuttimia, tahtotilaa, asenteita ja mielipiteitä. Nämä havainnot asiakkaana vaikuttaa suoraan kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kokemiseen sekä luottamuksen rakentumiseen. Toki yksilö kokee oman historiansa ja kokemuksensa kautta kohtaamisia, niin myös virhearviointia tapahtuu myös sosiaalialan ammattilaista kohtaan. Työskentelyn ja tavoitteiden saavuttamisen kannalta on olennaisen tärkeää pysähtyä asiakassuhteissa myös näiden asioiden eteen.

Tässä tutkimuksessa on keskitytty romanihuoltajaan kokemuksiin lastensuojelun asiakkuudessa ja romaniperhetyöstä. Jatko tutkimusaiheeksi ehdotan tutkia

romanitaustaisten lasten ja nuorten kokemuksia lastensuojelun asiakkuudessa ja romaniperhetyöstä, sillä olisi mielenkiintoista ja tärkeää kuulla heidän kokemuksiansa aiheen ympäriltä.

LÄHTEET

- A 912/1992. Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 9.10.1992/912. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920912>
- Boelius, T. (2017). *Romanilapset, -nuoret ja -perheet osana LAPE-muutosohjelmaaselvitys*. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Saatavilla 30.9.2022 https://stm.fi/documents/1271139/4067344/LAPE_Romaniselvitys_VALMIS_31.1.2017.pdf/3f5fed68-76e5-44e3-9988-7f2ff7e832ed/LAPE_Romaniselvitys_VALMIS_31.1.2017.pdf?t=1486046805000
- ETENE. (2012). Ethical grounds for the social and health care field. (2ETENE-publications 34). Saatavilla 26.3.2021 <https://etene.fi/documents/1429646/1571616/Publication+34+Ethical+grounds+for+the+social+and+health+care+field%2C+2012.pdf/a3f0ab6b-8e42-4045-865f-466f0dae3d8e/Publication+34+Ethical+grounds+for+the+social+and+health+care+field%2C+2012.pdf>
- Grönfors, J. (2012). Mustalaislähetysten lastenkotitoiminta. Teoksessa P. Pulma (toim.), *Suomen Romanien Historia* (s. 241–245). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hedman, H. (2012). Mustalaislähetyksestä Romano Missioksi. Teoksessa P. Pulma (toim.), *Suomen Romanien Historia* (s. 251–253). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Helminen, J. (toim.). (2016). *Työelämälähtöistä ammattikorkeakoulupedagogiikkaa rakentamassa*. (Diak Työelämä 3). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-263-9>
- Ikonen, T. (2015). *Kirkko muukalaisen asialla. Kansainvälinen diakonia Suomen evankelisluterilaisen kirkon hiippakunta- ja 1993–2004 keskushallinnossa* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 41). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-245-5>

- Jäppinen, M. (2016). *Moninaisuuden kohtaaminen ja kulttuurisensitiivisyys sosiaalityössä* [PowerPoint-diat]. http://www.socca.fi/files/5848/Moninaisuuden_kohtaaminen_ja_kulttuurisensitiivisyys_sosiaalityossa_Maija_Jappinen_31.10.2016.pdf
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. (toim.). (2012). *Perheen parhaaksi – Perhetyön arkea* (2. uud. p.). Bookwell Oy
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – Miten kirjoitan laadullisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kara, P. (2020). *Romaniasiakkaan ja -työntekijän samakulttuurisuuden merkitys perhetyönlisäarvon tuojana* [Opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020112724666>
- Kara, P., & Åkerlund, T. (2020). *Romaniperhetyön käsikirja – VEERA-TYÖMALLI*. Romano Missio ry
- Karjalainen, A. L. (2013). Kirjoittamalla lisää itseymmärrystä. *Mielenterveys* 52(3), 1–15.
- Karvinen, I. (2015). Tutkiva kehittäminen työelämäyhteistyönä – esimerkkinä terveysalan ylemmät tutkinnot. Teoksessa R. Gothoni, S. Hyväri, M. Kolkka, & P. Vuokila-Oikkonen (toim.), *Osallisuutta, oppimista ja arviointia. Diakonia-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan vuosikirja 2015* (s. 207–222). (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. B Raportteja 60). Diakonia-ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-233>
- Kaski, M., Manninen, A., & Pihko, H. (toim.). (2012). *Kehitysvammaisuus* (5. uud. p.). Sanoma Pro.
- L 417/2007. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L3>
- L 1301/2014. Sosiaalihoitolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihoitolaki#L1P3>
- Puusa, A., & Juuti, Pauli. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus Oy.

- Romano Missio ry. (i.a.). Päiväkummun lastenkoti. Saatavilla 25.11.2020 <http://romanomissio.fi/paivakumpu/>
- Romano Missio ry. (i.a.). Romano Missio Ry:n toiminta. Saatavilla 25.11.2020 <http://romanomissio.fi/toimintaa/>
- Romano Missio ry. (i.a.). Romano Missio. Saatavilla 25.11.2020 <http://romanomissio.fi/romanomissio/>
- Romano Missio ry. (i.m.). Romanikulttuuri. Saatavilla 1.10.2022 <https://romanomissio.fi/tietoa-romaneiden-kulttuurista/>
- Romano Missio ry. (i.m.). Projektit. Saatavilla 16.5.2023 <https://romanomissio.fi/projektit/>
- Rönkkö, L., & Rytönen, T. (2010). Monisäkeinen perhetyö. 1. p., WSOYpro Oy
- Sheppard, Michael. (2004.) Appraising and Using - Social Research in the Human Services: An Introduction for Social Work and Health Professionals. Jessica Kingsley Publishers London and Philadelphia. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/diak/reader.action?docID=290618>
- Siltanen, T. (2015). SLUMMEISTA LÄHIÖIHIN JA SOPEUTTAMALLA TASA-ARVOISIKSI – Romanien asuttaminen osana Vantaan hyvinvointivaltio- ja terveysministeriön esitteitä 2004:2]. Saatavilla 2.10.2022 <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96969/GRADU-1429713938.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2004). Suomen romanit – Finitiko romaseele [Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 2004:2]. Saatavilla 2.10.2022 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74503/suomen_romanit.pdf?sequence=1
- Suomen Romanifoorumi. (i.a.). Romanikulttuuri. Saatavilla 15.5.2022 <https://www.romanifoorumi.fi/romanit-suomessa/romanikulttuuri/>
- Suomen Romanifoorumi. (i.a.). Romanit Suomessa. Saatavilla 2.10.2022 <https://www.romanifoorumi.fi/romanit-suomessa/romanikulttuuri/romanit-suomessa/>
- Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. (18.6.2020). Perhetyö ja tehostettu perhetyö. Saatavilla 14.5.2022 <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun->

[kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo-ja-tehostettu-perhetyo](https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (8.7.2021). *Kulttuurisensitiivinen työote*
13.5.2023 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Trustmary Group. (i.a.). *Asiakaskokemuksen määritelmä – mitä asiakaskokemus on, miten se rakentuu ja miten sitä johdetaan?*. Saatavilla
1.12.2020 <https://www.trustmary.com/fi/blogi/asiakaskokemus/asiakaskokemuksen-maaritelma-mita-asiakaskokemus-on/>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. (Uudistettu laitos). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Romano Missio ry. (i.m.). Romanien historia. Saatavilla 2.10.2022 <https://romanomissio.fi/tietoa-historia/>

LIITE 1

Teemahaastattelurunko alakysymyksineen

Taustatiedot:

Kertoisitko perheesi koon ja millainen lastensuojeluasiakkuus teillä on?

Teema 1 Osallisuus yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa lastensuojelun työntekijöiden kanssa lastensuojeluasiakkuuden aikana.

- Miten kuvailisit sinun ja lastensuojelutyöntekijän välistä vuoropuhelua/vuorovaikutusta/puhetta? Miten teidän välisenne keskustelu ja asioista puhuminen sujui?
- Millaisina koit sinun mahdollisuutesi tuoda esiin omia mielipiteitä prosessin aikana?
- Miten esittämiäsi näkökulmia huomioitiin?
- Tiedusteltiinko sinun mielipidettäsi esim. tapaamisten ajankohtiin ja paikkoihin liittyen?
- Millaisia yksilöllisiä tai kulttuurista juontuvia tarpeita koit asiakkuuden aikana? Koitko, että ne tulivat huomioituksi?
- Koitko, että teitte päätöksiä yhdessä?
- Mitä muuta haluaisit sanoa tällaista työskentelytavasta

Teema 2 Osallisuus yhteistyössä lastensuojelun työntekijöiden kanssa toimiessa lastensuojeluasiakkuuden aikana silloin, kun romaniperhetyö on mukana asiakkuuden aikana.

- Miten kuvailisit sinun ja lastensuojelutyöntekijän välistä vuoropuhelua/ vuorovaikutusta/ puhetta romaniperhetyön ollessa työskentelyssä mukana? Miten teidän välisenne keskustelu ja asioista puhuminen sujui?
- Millaisina koit sinun mahdollisuutesi tuoda esiin omia mielipiteitä prosessin aikana romaniperhetyön ollessa mukana työskentelyssä?
- Miten esittämiäsi näkökulmia huomioitiin silloin kun työskentelyssä oli lastensuojelutyöntekijä ja romaniperhetyö?
- Millaisiin asioihin esimerkiksi pystyit vaikuttamaan (tapaamisten ajankohdat ja paikat) romaniperhetyön ollessa työskentelyssä mukana?
- Millaisia yksilöllisiä tai kulttuurista juontuvia tarpeita koit asiakkuuden aikana romaniperhetyön ollessa työskentelyssä mukana? Koitko, että ne tulivat huomioituksi?
- Koitko, että teitte päätöksiä yhdessä, kun työskentelyssä oli mukana lastensuojelutyöntekijä ja romaniperhetyö?
- Mitä muuta haluaisit sanoa työskentelytavasta, jossa on mukana sekä lastensuojelutyöntekijä että romaniperhetyö?

Teema 3 Ajatuksia ja käsityksiä lastensuojelusta

- Miten kuvailisit ajatuksiasi ja käsityksiäsi lastensuojelusta ennen oman perheen asiakkuutta?
- Miten ja mistä nämä ajatukset ja käsitykset ovat rakentuneet sinulle?
- Miten kuvailisit ajatuksien ja käsityksien ohjanneen aikaa ennen lastensuojeluasiakkuutta?
- Miten kuvaisit ajatuksiasi ja käsityksiäsi lastensuojeluasiakkuuden aikana tai sen jälkeen?

Teema 4 Ajatuksia ja käsityksiä lastensuojelutyöntekijän ja romaniperhetyön työskentelystä

- Miten kuvailisit ajatuksiasi ja käsityksiäsi romaniperhetyön ollessa lastensuojelutyöskentelyssä mukana?
- Mitä ajattelet romaniperhetyön mukana olosta lastensuojeluasiakkuuden aikana?

LIITE 2

Tiedotekirje

Hyvä tutkimukseen osallistuja,
Helmikuu 2021

Tutkimuksella on tarkoitus tuottaa tietoa ja nostaa esille romaniasiakkaan erityistarpeita lastensuojeluasiakkuuden aikana kuntien lastensuojelupalveluille.

Opiskelen Diakonia-ammattikorkeakoulussa ylemmässä sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmassa, osallisuuden edistäminen ja sosiaalinen kuntoutus, sosiologi (YAMK).

Teen opinnäytetyötä aiheesta, Miten romanihuoltaja on kokenut asiakkuutensa lastensuojeluasiakkuudessa ja miten romaniperhetyöllä ollut vaikutusta asiakaskokemukseen? Opinnäytetyön työelämäyhteistyökumppani on valtakunnallinen romanijärjestö Romano Missio ry. Järjestöstä nimetty yhteyshenkilö on lähettänyt tämän kutsun sinulle. Opinnäytetyö on kirjoitettu raportti, joka sisältää valittuun aiheeseen liittyvän tutkimuksen. Tutkimuksen tekemiseksi on tarkoitus haastatella henkilöitä, jotka ovat olleet romaniperhetyön asiakkaina.

Kutsu haastatteluun

Tämä kirje on kutsu sinulle opinnäytetyöhöni liittyvään tutkimukseen osallistumiseksi. Sinä olet valikoitunut kutsun saajaksi siksi, että perheesi on ollut Romano Missio ry:n romaniperhetyön asiakkaana. Opinnäytetyöni tutkimusento-
teuttamiseksi haastateltavien saaminen on todella tärkeää.

Opinnäytetyöhöni liittyvän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, mitä romaniperhetyöllä voidaan vahvistaa romaniperheeseen kohdistuvassa lastensuojelutyössä.

Miten haastattelu toteutetaan

Toimin itse haastattelijana ja haastattelun kesto on noin 30 minuuttia. Haastattelupaikasta voimme sopia erikseen, mikäli haluat osallistua tutkimukseen. Nauhoitettua haastattelun, jonka jälkeen kokoan ja tutkin saatua tietoa ja lopuksi kirjoitan saatujen tietojen pohjalta raportin. Haastattelun aikana, nauhoitetun materiaalin käsittelyssä, tulosten tarkastelussa ja raportin kirjoittamisessa ei missään vaiheessa mainita nimeäsi tai muita tietoja, jotka voisivat tuoda esiin henkilöllisyytesi. Kertynyttä aineistoa eivät kuuntele tai käsittele muut henkilöt minun lisäkseni. Nauhoitettu haastattelu ja muut aineistot hävitetään turvallisesti tutkimuksen valmistuttua, viimeistään vuoden 2023 kesäkuun loppuun mennessä.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus -tietokannassa, joka on Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n julkinen verkkopalvelu. Valmis opinnäytetyö ei sisällä sellaista tietoa, josta sinun henkilöllisyytesi olisi tunnistettavissa.

Mihin henkilötietojasi tarvitaan

Tämän tiedotekirjeen mukana saat suostumuslomakkeen, joka täytetään ennen haastattelua, mikäli haluat osallistua tutkimukseen. Nimesi ja yhteystietosi poistetaan heti haastattelun jälkeen. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista, kerro sinulle suostumuslomakkeen sisällöstä ja voit halutessasi kysyä lisätietoja.

Miten voit osallistua

Mikäli haluat osallistua tutkimukseen tai sinulla on jotakin kysyttävää, toivot lisätietoja tai haluat keskustella tutkimukseen osallistumisesta, ole hyvä ja ota yhteyttä.

Ystävällisin terveisin,

Kyösti Svart

Sosionomi YAMK-opiskelija, Diakonia-ammattikorkeakoulu

kyosti.svart@student.diak.fi

LIITE 3

Suostumuslomake

Opinnäytetyön alustava nimi: Romanihuoltajan kokemuksia lastensuojeluprosessista silloin, kun mukana on ollut romaniperhetyö

Tutkimuksen tekijä ja yhteystiedot: Opiskelija Kyösti Svart, kyosti.svart@student.diak.fi

Oppilaitos ja tutkinto: Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosionomi (YAMK)

Kyseessä on opiskelijan opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus. Tutkimushaastattelujen suunniteltu toteuttamisajankohta on 15.2.-31.5.2021 ja opinnäytetyön tutkimuksen kesto on 15.2.2021-30.06.2023. Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika on 31.06.2023. Haastatteluaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua, viimeistään kuitenkin 15.7.2023. Haastateltavan nimi ja yhteystiedot hävitetään heti haastattelun toteuttamisen jälkeen.

Haastateltavan oikeudet ja suostumus

Minua on pyydetty osallistumaan opiskelijan opinnäytetyöhön liittyvän tutkimuksen haastatteluun. Minulle on kerrottu, että kyseessä on haastattelututkimus, jonka tarkoituksena on selvittää kokemuksiani ja näkemyksiäni tutkittavasta aiheesta. Haastattelun toteuttajana on tutkimuksen tekijä. Olen saanut kirjallista tietoa haastatteluun liittyen ja mahdollisuuden esittää siitä haastattelijalle kysymyksiä. Olen tietoinen, että minulla on mahdollisuus olla yhteydessä haastateltajaan, mikäli minulla on kysyttävää haastatteluun tai aineiston käsittelyyn liittyen. Olen lisäksi saanut tutkimukseen liittyvän tietosuojaselosteen, jossa kuvataan, mitä henkilötietoja tai henkilötiedon kaltaisia tietoja minusta kerätään, mihin tietoja käytetään, miten tietoja säilytetään sekä miten ja milloin tiedot hävitetään.

Ymmärrän, että

-tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytän tutkimukseen osallistumisen, ennen keskeyttämistä kerättyä minua koskeva aineistoa voidaan käyttää tutkimuksessa.

-haastatteluaineistoa käytetään minua haastattelevan opiskelijan opinnäytetyössä.

-haastattelu tallennetaan ja kirjoitetaan tekstin muotoon. Kirjoitusvaiheessa aineistosta poistetaan henkilöllisyyteni tunnistettavuuden mahdollistavat tiedot.

-aineisto ja antamani tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Aineistoa analysoidaan ja käsittelee vain tutkimuksen tekijä, jonka jälkeen aineisto hävitetään, kuitenkin viimeistään vuoden 2022 loppuun mennessä.

- äänitiedostot hävitetään tekstiksi kirjoittamisen jälkeen. Haastattelussa antamani tietoja ei voida yhdistää henkilötietoihini valmiissa opinnäytetyössä ja niiden esittelyissä tai aineiston pohjalta kirjoitetuissa julkaisuissa.

-valmis opinnäytetyö, joka sisältää haastatteluni pohjalta analysoituja tuloksia, julkaistaan julkisessa verkkopalvelussa, Theseus -tietokannassa.

Suostun osallistumaan tutkimukseen.

Aika ja paikka

Haastateltavan allekirjoitus
ja nimenselvennys

Suostumuksen vastaanottaja
